

GRŴP DYDDIO HEN DAI CYMREIG

www.datingoldwelshhouses.co.uk

DATING OLD WELSH HOUSES GROUP

Rhif Elusen Gofrestredig 1131782 Registered Charity Number

CYLCHLYTHYR 9 – Mehefin 2014

NEWSLETTER 9 – June 2014

Am wybodaeth bellach cysyllter â Margaret Dunn, Ysgrifennydd brynbedd1@gmail.com 01766 890550.

DIOLCH LAWER i Gangen Conwy am eu cyfraniadau i'r argraffiad hwn o'r cylchlythyr.

DRWG IAWN gennym adrodd am farwolaeth sydyn un o'n haelodau, sef Paul Baker o Ddolgellau, ac rydym yn anfon ein cydymdeimlad diffuant at ei wraig Janet a'r teulu.

DIGWYDDIADAU LLWYDDIANNUS ELENI Aeth y **Daith Astudio** ym mis Mai i Ogledd Orllewin Cymru gan ymweld â Sycharth, Leeswood Green Farm (cartref croesawgar, cynnes gyda'r hen goedydd wedi eu plannu yn y plaster i fyny'r grisiau), Bryn y Parc Dinbych, sy'n arddangos y cyfan sy'n dda am adnewyddu hen eiddo (dyma farn un aelod), Plas Teg, Tŷ Coch Llangynhafal, Caerfallen a Phlas Penucha a theithiau yn nhrefi Dinbych a Rhuthun. Cafodd y rhai a fu ar y daith argraff hynod o dda o ymroddiad y perchenogion, a chawsont ymweliadau amrywiol a diddorol. Cynhaliwyd stondin gan bedwar aelod o'r Grŵp yn **Ffair Deulu a Hanes Lleol** yn y Llyfrgell Genedlaethol yn Aberystwyth ym mis Mai, a llwyddodd cangen Meirionnydd ar eu **diwrnod maes** yn Llan Ffestiniog i rannu neges am

Merioneth Outreach Day / Diwrnod Allanol Meirionnydd waith y Grŵp i ymhell dros gant o ymwelwyr, yn cynnwys plant ysgol lleol.

Ceir manylion pellach o'r cyfan hyn ar y [blog](#).

NEWYDDION ARALL Yn ddiweddar dyddiwyd cartref Catrin o Ferain, Llanefydd, yn 1554 – bydd y manylion i'w cael yn fuan ar y wefan www.datingoldwelshhouses.co.uk, Yno hefyd y cewch yr holl newyddion diweddaraf.

For further information contact Margaret Dunn, Secretary brynbedd1@gmail.com 01766 890550.

MANY THANKS to the Conwy Branch for their contributions to this issue of the newsletter.

WE REGRET to report the sudden death of our member Paul Baker of Dolgellau, and send our sympathies to his wife Janet and family.

SUCCESSFUL RECENT EVENTS This year's **Study Tour** in May was to NE Wales, including Sycharth, Leeswood Green Farm – a warm welcoming house with the ancient timbers embedded in the plaster upstairs – Bryn y Parc, Denbigh, which exemplifies all that is good in renovating old property (one member thought), Plas Teg, Tŷ Coch Llangynhafal, Caerfallen and Plas Penucha, and tours of Denbigh and Ruthin. The participants were very impressed with the dedication of the house-owners, as well as the variety and interest of the visits. Four members of the Group had a stand at the May **Family and Local History Fair** at the National Library in Aberystwyth, and the Merioneth branch **outreach day** in Llan Ffestiniog took the message of the Group's work to well over a hundred visitors, including local schoolchildren.

Tŷ Coch, Llangynhafal – cruck house of 1430/ tŷ ffrâm nenfforch o 1430.

Further details of all these are on the [blog](#).

OTHER NEWS The home of Catrin of Berain, Llanefydd has recently been dated to 1554 – the details will soon be on the website www.datingoldwelshhouses.co.uk, which carries all the latest news.

DIGWYDDIADAU GRŴP

Archebwch yn fuan gyda Wally: wallybarr@yahoo.co.uk 01745 888622. Maent yn costio £5, i'w dalu ar y dydd os na ddwedir yn wahanol. **Mawrth 23 Medi:** ymweliad am 2yp i gartref C16 Catrin o Ferain, Llannefydd, Henllan, Dinbych. Nifer mwyaf: 15. **Mercher 15 Hydref:** 2yp i Dŷ Gwyn (C16/17), Llanfwrog, Rhuthun. – cartref i'r Salsbriaid. Nifer mwyaf 15. **Mercher 12 Tachwedd:** 10.30yb coffi [£5] ac ymweliad â Neuadd Bodysgallen C17, ger Llandudno. Dim cyfyngu ar nifer. **Llun 1 Rhagfyr** 10.30yb yn y Bala, ymweld â thŷ neuadd nenfforch Llangyfair a Bwffe Nadolig yn Nhafarn yr Eryrod, Llanuwchllyn [@£12.95; talu wrth archebu] a hwyrach brynhawn yn ymweld â thŷ nenfforch arall. Dim cyfyngu ar nifer.

Archebwch drwy gynrychiolwyr y Canghennau ar gyfer **DIGWYDDIADAU CANGHENNAU:** £2 fel arfer.

CANGEN MÔN ac ARFON

Cyn: Peter Masters: datingoldwelshhouses@gmail.com 01758 750332. **Iau 4 Medi:** 2.00yp Ymweld â Henblas Llangristiolus, Ynys Môn. **Mercher 1 Hydref:** 2.00 yp. Sgwrs gan Ros a Hannah, Archifdy Caernarfon. **Tachwedd** dyddiad i ddod. Ymweld â Thŷ Mawr, Nantlle. **Iau 11 Rhagfyr** (i'w gadarnhau) 11.00yb Ymweliad a chymdeithasu Nadolig ym Mhenlan Fawr, Pwllheli.

CANGEN SIR DINBYCH

Cyn: Wally Barr: wallybarr@yahoo.co.uk 01745 888622. **Iau 11 Medi:** 2.00yp - ymweld ag Ysgubor Ddegwm (ysgubor ddegwm â ffrâm goed), Pandy'r Capel. **Sadwrn 25 Hydref:** 2.00yp sesiwn waith o ddiweddarau yn ystafell bwyllgor Ystâd Rhug, diolch i garedigrwydd Arglwydd Newborough. **Mercher, 5 Tachwedd:** 2.00yp ymweld â Phorth y Dŵr tŷ canoloesol hwyr, Rhuthun. **Rhagfyr:** Dim cyfarfod.

CANGEN MEIRIONNYDD

Cyn: John Townsend: john@thetownsends.org.uk 01341 430262. **Gwener 19 Medi:** 10.00yb hyd at 4.30yp. Galw i mewn yn Swyddfa Cofnodi Dolgellau (cyfarfod byr am 10.00yb), cynllunio at y dyfodol, ymchwil ein hunain a chymorth ar gyfer dechreuwyr. **Mawrth 21 Hydref:** 2 yp. Ymweld â Phlas Hen, Brithdir, neuadd 5 bae, ganoloesol hwyr, yn dyddio'n allanol o ddechrau'r C18. **Tachwedd** (dyddiad ac amser i'w benderfynu yn yr wythnos gyntaf): ymweld â Gallestra Tŷ Eryri C17 a gafodd a gafodd ei wyneb yn hwyrach yn y C18: pen y lle tân a grisiau o gerrig murol) a Chae Einion (tŷ fferm un llawr a hanner, o ddiwedd y 17C gyda llawer o fanylion mewnol yn goroesi) y ddau yn Arthog. **Rhagfyr:** dechrau'r mis (lle, dyddiad ac amser i'w cyhoeddi) – digwyddiad yn cynnwys cyfarfod a chymdeithasu Nadolig.

CANGEN CONWY

Cyn: Tony Scharer: tonyscharer@gmail.com, 01745 813027. **Medi:** dyddiad ac amser i'w gyhoeddi – ymweld â Blaen Glasgwm, Penmachno. Nifer mwyaf 8. **Gwener 17 Hydref:** 9.30yb Archifdy Llandudno – cyfarfod â chynrychiolydd Cymdeithas Hanes Deganwy. **Llun 17 Tachwedd:** 9.30yb Archifdy Llandudno – cyfarfod cynllunio ac ymchwil. **Rhagfyr:** Dim cyfarfod.

GROUP EVENTS

Book early with Wally: wallybarr@yahoo.co.uk 01745 888622. These cost £5 paid on the day unless otherwise stated. **Tues 23rd Sept:** 2 pm visit to C16 Catrin of Berain's home, Llannefydd, Henllan, Denbigh; Max 15. **Wed 15th Oct:** 2 p.m. visit to C16/17 Ty Gwyn, Llanfwrog, Ruthin – a Salusbury home. Max 15. **Wed 12th Nov:** 10.30 a.m. coffee [£5] & visit to C17 Bodysgallen Hall, near Llandudno. No Max. **Mon 1st Dec:** 10.30 a.m. in Bala. Visit a Llangower cruck hallhouse; Christmas Buffet at the Eagles Inn, Llanuwchllyn [@ £12.95; pay on booking] & maybe an afternoon cruck house visit. No Max.

Book with branch reps for **BRANCH EVENTS;** usually @ £2.

ANGLESEY /CAERNARFONSHIRE BRANCH

Rep: Peter Masters: datingoldwelshhouses@gmail.com 01758 750332. **Thurs 4th Sept:** 2.00 p.m. Visit to Henblas, Llangristiolus, Anglesey. **Wed 1st Oct:** 2.00 p.m. Talk by Ros & Hannah, Caernarfon Archives. **Nov** tbc. Visit to Tŷ Mawr, Nantlle. **Dec** Thurs 11th (to be confirmed). 11.00 a.m Visit & Christmas social at Penlan Fawr, Pwllheli.

DENBIGHSHIRE BRANCH

Rep: Wally Barr: wallybarr@yahoo.co.uk 01745 888622. **Thurs 11th Sept:** 2.00 p.m. visit to Ysgubor Ddegwm, (timber framed tithe barn), Pandy'r Capel. **Sat 25th Oct:** 2.00 p.m. Rhug Estate committee room by kind permission of Lord Newborough; catch up & practical working session. **Wed 5th Nov:** 2.00 p.m. visit to Porth y Dwr late medieval house, Ruthin. **Dec:** No meeting.

MERIONETH BRANCH

Rep: John Townsend: john@thetownsends.org.uk 01341 430262. **Fri 19th Sept:** 10 a.m. to 4.30 p.m. Drop-in at Dolgellau Record Office (short meeting at 10 a.m.) future planning, own research and help for beginners. **Tues 21st Oct:** 2 p.m. visit to Plas Hen, Brithdir, a late mediaeval 5-bay hall, externally early C18. **Nov** (day and time to be arranged, in first week): visits to Gallestra (C17th Snowdonia house re-fronted in the later C18th; end fireplace & stone mural stair) & Cae Einion (one-and-a-half storeys late C17 farmhouse with much surviving interior detail), both Arthog. **Dec:** early: (place, day & time tba) – meeting and Christmas social event.

CONWY BRANCH

Rep: Tony Scharer: tonyscharer@gmail.com, 01745 813027. **Sept:** tbc – visit to Blaen Glasgwm, Penmachno. Max. no. 8. **Fri 17th Oct:** 9.30 a.m. Llandudno Archives – meeting with a Deganwy Historical Society rep. **Mon 17th Nov:** 9.30a.m. Llandudno Archives – planning & research meeting. **Dec.** No meeting.

All visits are by kind agreement of the owners.

CONWY BRANCH NEWS

The Conwy Branch of the DOWHG has a “twig” which has strong support and is now bearing fruit. The twig has a name - Conwy Town Research Group. It is a small group of DOWHG members with an interest in Conwy town (as opposed to the county). Whilst some of the

Yr holl ymweliadau yn dibynnu ar garedigrwydd y perchennogion.

NEWYDDION CANGEN CONWY

Mae gan Gangen Conwy o GDHDC 'frigyn' sy'n enyn cefnogaeth gref ac sydd bellach yn dwyn ffrwyth. Ei enw yw Grŵp Ymchwil Tref Conwy. Grŵp bychan ydyw o aelodau GDHDC sydd â diddordeb yn nhref Conwy (o'i gyferbynnu â'r sir). Tra bod rhai o'r aelodau yn dal i ymchwilio i hanes cymdeithasol hen dai, mae'r grŵp cyfan yn ymgymryd â phrosiectau ymchwil o natur fwy cyffredinol. Y prosiect cyntaf oedd "Addysg yng Nghonwy" a cheisir olrhain hanes addysg yn lleol gyda phwyslais ar adeiladau addysg o fewn neu ger Conwy. Fel pob prosiect arall ni all fod yn 100% yn gyflawn ond fe fyddwn cyn bo hir yn cwblhau'r prosiect ac yn cyhoeddi ein hadroddiad. Byddwn yn cynnwys fersiwn electronig ar wefan GDHDC ac yn anfon copïau at ysgolion lleol a hefyd at Archifdy Conwy. Nid ydym eto wedi penderfynu os ydym am gynhyrchu copïau caled – bydd hyn yn dibynnu ar y galw a ragwelir a'r costau. Y prosiect nesaf fydd "Hen Deuluoedd Conwy" a gobeithir y bydd yn taflu ychydig o oleuni a gwybodaeth ar rai o'r eiddo a godwyd ac a ddefnyddiwyd gan deuluoedd lleol. Y teuluoedd a dargedir gyntaf fydd Hookes, Hollands, Stoddarts a Brickdalls. Mae'r teulu a enwir ddiwethaf yn f'arwain at ymweliad diweddar gan GDHDC i eiddo a adnabyddir heddiw fel Brickdall House, gan ei fod, mae'n debyg, yn ficerdy i'r Parch John Brickdall a fu farw yn 1607. Dangosodd dyddio dendrocronolegol fod coed y to wedi eu torri yng nghyfnod 1441/2 ar gyfer cyfnod adeiladu cam 1. Mae'r perchennog presennol, Miss Jones, bellach yn llwyddo yn erbyn rhwystrau biwrocraataidd i adnewyddu'r eiddo. Ym Medi 2013, bu Cwmni Scharer Conservation o Fetws-y-coed yn atgyweirio a gwella ac uwchraddio edrychiad stryd y tŷ yn allanol. Ymwelodd GDHDC ddwywaith â'r eiddo yn 2014 o dan arweiniad Dr Ian Brooks, ymgynghorwr archeolegol Miss Jones. Roedd hyn yn hynod ddiddorol ac roedd y grŵp wedi eu syfrdanu gan y sialensiau a wynebai Miss Jones. Gwefan yr eiddo yw: www.11-stryd-y-castell-conwy.co.uk.

11 Castle St, Conwy/ 11 Stryd y Castell, Conwy

Ymchwil ac ymweliadau eraill: llwyddodd aelodau'r gangen i lenwi bwlch yn stori Penmachno drwy ymweld â'r Fedw Deg, hen gartref enwog Gruffudd ap Dafydd Goch sydd â'i ddelw yn gorwedd yn hen eglwys Betws-y-coed. Yn anffodus, ni welwyd golygfa wych ar draws dyffryn Lledr oherwydd y glaw, ac roedd yr adeilad carreg bychan yn ymddangos yn ddiolwg ar y cychwyn. Fodd bynnag, unwaith yr oeddem drwy'r porth allanol

members continue to research social histories of individual old houses, the group as a whole is undertaking research projects of a more general nature. The first project was entitled "Education in Conwy" and sought to trace the history of education locally with the emphasis on educational buildings in or near Conwy town. Like all such projects it can never be 100% complete but we will shortly bring the project to a conclusion and publish our report. Publication will include an electronic version in the DOWHG website. We will be sending copies to local schools and also the Conwy Archive. We have not yet decided if we will produce hard copies - this will depend on perceived demand and costs.

The next project will be "Old Families of Conwy" and it is to be hoped that this will bring to light information on some of the properties built and used by local families. Initial target families would be the Hookes, Hollands, Stoddarts and Brickdalls.

The last named family name leads me to mention a recent visit by the DOWHG to the property currently known as 11 Castle Street; once known as Brickdall House, it was probably the vicarage for Rev. John Brickdall who died in 1607. Dendrochronology dating showed the roof timbers were felled in the period 1441/2 for building phase 1. The current owner, Miss Jones, is now making headway against bureaucratic obstacles to renovate the property. September 2013 saw the exterior of the street elevation receive some much needed repairs and sympathetic upgrading by Scharer Conservation of Betws y Coed. There have been two DOWHG visits to the property in 2014; the visits were guided by Miss Jones' consultant archaeologist Dr Ian Brooks. This was really interesting and the group were a little awed by the challenges facing Miss Jones. The property has a website: www.11-stryd-y-castell-conwy.co.uk.

Interior, Fedw Deg/ Oddi mewn i Fedw Deg

Other visits and research: Branch members filled in one of the missing links in the Penmachno story by visiting Fedw Deg, the famous old home of Gruffudd ap Dafydd Goch whose effigy lies in Betws-y-coed old church. Unfortunately, rain obscured a wonderful view over the Lledr valley, and the small stone building in the farmyard seemed unpromising at first. However, once through the outer doorway with a truly massive slate lintel and doorposts, the interior showed some fine chamfered beams, with semi crucks holding up an original roof, a restored partition, and small windows with some of the original oak, vertical pre-glazing bars.

gyda'i riniog llechen enfawr a physt y drws, gwelwyd oddi mewn drawstiau siamffrog cain, gyda'r hanner nenffyrch yn dal i fyny'r to gwreiddiol, palis adferedig, a ffenestri bychain gyda rhywfaint o'r derw gwreiddiol, a barrau fertigol cyn eu gwydro. Mae'r tŷ yng ngofal CADW ac fe geir yr allwedd yn y tŷ fferm. *Ray Castle*

Bryn Gwylan Dyma hanes tŷ fferm diddorol yn nyffryn Elwy sydd newydd gael ei gwblhau. Mae Bryn Gwylan yn gorwedd rhwng Llangernyw a Llanfair Talhaearn ac yn Fath B (simnai-yn- ategu'r-fynedfa), o furiau cerrig, lleoliad i lawr rhiw ac yn dyddio 1589. Fe'i hadeiladwyd mewn tair prif uned ac ar y llawr cyntaf mae'r trawstiau to gwreiddiol yn dal i fodoli dros y neuadd sydd wedi ei fframio mewn tair ffordd – prif drawstiau ardraws, yr ail drawstiau a distiau, wedi eu cwblhau â siamfferi plaen a stopiau. Yn arysgrifenedig ar wyneb y prif drawst mae 'Anno Domini 1589'. Dyma'r enghraifft cynharaf o arysgrifiad dyddiad ar dŷ math B. Mae'n bosib fod y cerfiad wedi ei wneud gan bensaer o'r enw Griffith ap Robin ap Rhys o San Sior ger Abergele. Ceir cofnodion yn dangos ei fod yn cerfio mewn metel, coed a charreg a'i fod wedi gwneud llawer o waith yn nyffrynnoedd Clwyd ac Elwy.

Inscription at Bryn Gwylan / Arysgrifiad ym Bryn Gwylan
Y cofnod cynharaf sydd gennym o berson a enwir yn gysylltiedig â Bryn Gwylan yw Gruffudd Lloyd o Hafodunos a Bryn Gwylan tua 1400. Mae hyn yn awgrymu fod adeilad cynharach wedi bod ar y safle. Y person mae'n debyg a adeiladodd y tŷ sy'n sefyll heddiw yw Robert ab Lloyd ap Dafydd Llwyd. Fe briododd Robert Catherine Lloyd a oedd yn wyres i Gruffudd Lloyd. Arhosodd y tŷ a'r tir yn nwylo'r Llwydiaid hyd ar ôl marwolaeth wŷr Robert yn 1669. Rhywbryd rhwng y dyddiad hwn a blynyddoedd cynnar y 18fed ganrif, daeth Thomas Ellis o Fôn, a oedd yn dirfeddiannwr yn siroedd Caernarfon, Dinbych a Meirionnydd, yn berchennog. Yn 1718 bu'n rhaid iddo ollwng yr eiddo i Dr Robert Wynne o Garthewin, oherwydd cymaint ei ddyledion. Bu'r eiddo yn nwylo teulu'r Wynniaid tan 1968 pan brynwyd yr eiddo gan y perchennog presennol.

Erbyn 1755 roedd John Lloyd a'i wraig Margaret wedi dod yn denantiaid y fferm ac fe arhosodd eu disgynyddion yn yr eiddo, fel tenantiaid, hyd at 1933. Mae'n bosib, ond nid yw eto wedi ei brofi, fod y John Lloyd hefyd yn ddisgynnydd y teulu Lloyd gwreiddiol.

Ymchwiliwyd y tŷ gan Anne ac Idwal Vaughan a Gill Jones.

The house is in the care of CADW with the key available in the farmhouse.

Ray Castle

Bryn Gwylan The house history of an interesting farmhouse in the Elwy valley has just been completed. Bryn Gwylan lies between Llangernyw and Llanfair Talhaearn, and is a Type B (chimney-backing-on-the-entry), stone walled, downhill-sited house dated 1589. It was planned in three main units, and on the first floor the original roof trusses survive for the hall and inner room of the house. The most remarkable feature on the ground floor is the ceiling over the hall which is framed three ways – transverse main beams, secondary beams and joists, finished with plain chamfers and stops. Inscribed on the face of the main beam is 'Anno Domini 1589'. This is the earliest example of a date inscription on a type B house. It is possible that the carving was done by an architect called Griffith ap Robin ap Rhys from St. George near Abergele. There are records which indicate that he was a carver in metal, wood and stone and that he had done a lot of work in the Clwyd and Elwy valleys.

Bryn Gwylan

The earliest record we have found of a named person being associated with Bryn Gwylan is Gruffudd Lloyd of Hafodunos and Bryn Gwylan in about 1400. This suggests that there was an earlier dwelling on the site. The person who probably built the house which stands today was Robert ab Lloyd ap Dafydd Llwyd. Robert married Catherine Lloyd who was the granddaughter of Gruffudd Lloyd. The house and land remained in the Lloyd family until after the death of Robert's grandson in 1669. At some point between this date and the early years of the 18th century Thomas Ellis from Anglesey, who also had lands in Caernarvonshire, Denbighshire and Merioneth, became the owner. In 1718 he had to release the property to Dr. Robert Wynne of Garthewin because he was so badly in debt. The Wynne family retained possession until 1968 when the current owner purchased the property.

By 1755 John Lloyd and his wife Margaret had become tenants of the farm and their descendants remained in the property as tenants until 1933. It is possible, but not yet proven, that John Lloyd was also a descendent of the original Lloyd family.

House researched by Anne and Idwal Vaughan and Gill Jones.